

23.052024. Лајмска болест-актуелна сваког пролећа

Имајући у виду да са наступањем пролећа и предстојећих празника се интензивира боравак у природи а самим тим и могућност убода крпеља, подсећамо на основне карактеристике мере превенције Лајмске болести:

Лајмска болест је заразна болест чији узрочник је *Borrelia burgdorferi*. Инфекција се преноси убодом крпеља. Време од убода крпеља до појаве првих симптома болести креће се од 3 до 32 дана. Рана фаза болести понекад може бити без икаквих симптома а оболели се јави лекару тек са касним манифестацијама.

Широка распрострањеност жаришта (све општине у Војводини) и растући тренд чине да је ово обољење значајан епидемиолошки проблем у АП Војводини као и у читавој Републици Србији. Обољење се јавља у свим добним групама. Највећи број оболелих региструје се од маја до јула месеца, мада се активност крпеља запажа током читаве године уколико им погодују климатски фактори.

Крпељи обликом подсећају на пауке и бораве на шумовитим подручјима и на необрађеној вегетацији.

Хране се крвљу многих животиња, а уколико

су
бактерији за време храњења.

заражени преносе

СИМПТОМИ И ЗНАЦИ ЛАЈМСКЕ БОЛЕСТИ

Болест се одликује специфичним лезијама коже, општим симптомима и неуролошким, реуматолошким и кардиолошким оштећењима која се јављају у различитим комбинацијама у року од неколико месеци до неколико година.

Прва манифестација је најчешће црвена макула на месту убода, која се полако и безболно шири стварајући концентричне кругове. Ова специфична промена назива се *erythema migrans* чији пречник, у зависности од места убода, може да буде и 70 цм. Понекада се јављају сличне

мултипле лезије на кожи независно од места убода. Рани општи симптоми су: слабост, малаксалост, фебрилност, главобоља, укочени врат, мијалгија, миграторне артралгије и лимфаденопатија. Код нелечених, тегобе могу трајати више недеља и дуже. Симптоми обично почињу недељу до месец дана по убоду крпеља.

Први знак је често црвенило око места убода (Erythema migrans). Оно се може ширити и формирати велико прстенасто црвенило (веће од 5 цм) око места убода.

(Црвенило карактеристично за лајмску болест се не сме мешати са локалном кожном реакцијом на убод крпеља, која се развија док се крпељ храни или кратко након што се одвојио од коже). Симптоми слични грипу (главобоља, грозница, малаксалост, болови у зглобовима) могу се појавити пре црвенила или у исто време и могу трајати неколико недеља ако особе нису под терапијом. Много озбиљније компликације, као што су неуролошке, проблеми са зглобовима, ређе кардиолошке, могу се понекад јавити недељама или месецима након убода крпеља. Инфекције се јављају повремено и код људи који не знају за убод крпеља или црвенило, односно негирају и убод и црвенило.

ПРЕВЕНЦИЈА

Мада се лајмска болест може лечити, превенција је најбоља заштита.

Инфекција се може избећи спровођењем једноставних мера:

- Бити свестан типичних станишта крпеља (подручја вегетације, шуме)
- Спречити убод крпеља
- Репеленти/акарициди, (посебно ДЕЕТ, аутан или перметрин) штите више сати против убода крпеља
- Ношење светле одеће која покрива руке и ноге, увучене панталоне у чарапе помажу да откријемо крпеље пре него што се закаче
- Пажљиво прегледајте себе и своју децу током боравка у природи, а обавезно на крају дана. Будите свесни да крпеље можете донети на својој одећи или на кућним љубимцима
- Одмах одстранити крпеља са коже. Ризик од инфекције се повећава што се касније скине са коже (дуже од 24 сата).

Како одстранити крпеља са коже

Насисан крпељ причвршћен за кожу

Поступак приликом убода крпеља

Главна потешкоћа у одстрањивању крпеља са коже је његова величина и што је чврсто причвршћен. Проблеми се могу јавити и ако усни део остане у кожи.

Ухватити крпеља што ближе кожи са фином пинцетом и јако повући без трзања и извртања.

Будите пажљиви! Ако немате пинцету нокти могу бити од користи, али оперите руке и кожу по отклањању.

Треба избегавати одлагање вађења крпеља. Ако имате дезинфицијенс, обришите кожу после одстрањивања крпеља. Никад не користите топлоту, као што је жар цигарете или шибице. Хемијска средства нису ефикасна при одстрањивању крпеља, а могу изазвати друге проблеме.

Уколико је при инспекцији коже примећено да је крпељ ушао рилицом у кожу, треба предузети мере које смањују ризик од преношења инфекције са евентуално зараженог крпеља (сматра се да је заражено око 30% популације ових крпеља на нашем подручју): 1. Што пре уклонити крпеља (зато се кожа прегледа свака 2 сата при боравку у природи, да крпељ не би остао непримећен по неколико дана), 2. Крпеља уклонити правилно: без претходног мазања крпеља средствима који га ошамућују, али и наводе на повраћање, приступити једном од метода вадјења. Ниједан метод не подразумева употребу голих руку.

Метод са пинцетом – захтева употребу пинцете са проширеним врхом, којом се крпељ чврсто обухвати тик уз кожу и одврће супротно од казаљке на сату. За ову методу се не препоручује употреба пеана јер затупасти врхови пеана стискају цело тело крпеља и повећавају ризик од истискивања садржаја дигестивног тракта у крвоток пацијента.

Метод са сапуном – подразумева употребу мањег комада напвашеног сапуна, којим се прелази кружним покретима по кожи око крпеља, супротно од казаљке на сату; поступак треба да траје неколико минута, док крпељ сам не изадје.

Метод са жилетом и пинцетом – пинцетом са проширеним врхом ухватити крпеља тик уз кожу и повући га мало на горе. Жилетом пресећи рилицу крпеља. Битно је не стискати крпеља за тело. Остатак рилице накнадно одстранити као било који трн стерилним инструментима и дезинфиковати кожу.

Метод са ланцетом: уколико се неинвазивном методом крпељ није успео извадити или је рилица заостала у кожи, пинцетом ухватити остатак крпеља и повући га затежући кожу. Ланцетом засећи испод места убода тек толико да се стерилном иглом избаци рилица из коже. Дезинфиковати место убода.

Након вадјења крпеља није потребна антитетанусна заштита нити превентивна примена антибиотика. Место убода треба амбулантно пратити наредних месец дана и уколико се почне јављати црвенило које се шири и/или регионални оток лимфних жлезда, и/или општи знаци инфекције пацијента упутити инфектологу који одредјује шему лечења и серолошких претрага.

Шта не треба радити:

- Паничити
- Притискати тело крпеља

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ
Ул. Стари шор 47, 22000 Сремска Митровица
e-mail: info@zdravlje-sm.org.rs
web: www.zdravlje-sm.org.rs

Тел: 022/610-511

Тел/Факс: 022/636-509

Жиро рачун: 840-209667-75

- Палити крпеља
- Стављати петролеум, лак или неку другу хемикалију.

Шта треба урадити:

- Узети пинцету са шпицастим врховима.
- Опрати место убода пре и после отклањања крпеља антисептиком.
- Опрати руке.

* Ако немате пинцету, узмите конач боље него да оставите крпеља у кожи. Завежите омчу око усног дела крпеља што ближе кожи и онда полако повуците на горе.

САЖЕТАК

- Будите свесни подручја где бораве крпељи
- Носите светлу одећу
- Користите репеленте/акарициде са опрезом
- Одмах одстраните крпеље
- Јавите се доктору уколико се појаве симптоми
- Проверите место убода наредних дана по убоду
- Ако се појави било који симптом описан у информацији, јавите се свом доктору што је пре могуће!

Одстрањени крпељ се може транспортовати у бочици са комадићем газе или памучне вате натопљене са неколико капи воде ради утврђивања заражености са *B. burgdorferi*.

Центар за контролу и превенцију болести